Redaktör: Jan Lind 08-790 34 84 fax: 08-21 36 80 jan.lind@lakartidningen.se

Historien om en »Svartskalle!«

Min kollega Mohamed har jobbat i Sverige i många år. Han föddes i Syrien för 45 år sedan. Han kom som flykting hit till Sverige på åttiotalet. Han hade då turkisk läkarexamen men tvingades av politiska skäl lämna både arbete och familj i Turkiet.

Efter flera års krångel med myndigheter och kringflackande på olika flyktingförläggningar lyckades han äntligen få ett arbete här i landet och är om något år specialist i allmänmedicin. På Hjällbo vårdcentral jobbar han sedan 8 år.

Jour på vårdcentralen

Det är torsdag och Mohamed har jouren. Bland patienterna i väntrummet sitter en liten pojke med sin pappa. Pojken har ont i örat. Mohamed ropar hans namn och pappan, som är stor och blond och har tatueringar på armarna, tittar på Mohamed och säger högt:

– Jag vill inte ha nå'n svartskalle till läkare!

I väntrummet, som är fullt av folk, blir det knäpptyst.

Mannen går ner mot kassan för att försöka byta till en annan läkare. Mohamed går efter.

– Vill du inte att jag ska undersöka din son? frågar han.

– Inte av en svartskalle i alla fall, säger pappan.

– Men kom nu, säger Mohamed lugnt. Det ska nog ordna sig.

Motvilligt går pappan med till Mohameds rum och låter honom undersöka sonen. Han tittar dock aldrig på Mohamed. Barnet har öroninflammation och får penicillin. De får en återbesökstid om två dagar.

– Jag är inte säker på att vi kommer, vi ska försöka hitta en annan läkare, säger pappan.

Återbesök – trots allt

Efter två dagar kommer de tillbaka. Mohamed kan konstatera att pojken mår mycket bättre och inte längre har ont. Nu vänder han sig till pappan.

– Varför sade du så där till mig? frågar han. Har jag gjort dig illa på något sätt?

Pappan är tyst. Säger sedan:

– Du, jag har ingen anledning att snacka med dig!

– Men varför är du så arg? Vad har jag gjort?

Pappan är tyst ett slag.

– Jag har aldrig snackat med nå'n invandrare, va. Mina kompisar säger att man ska hålla sig borta från dom.

Ber om ursäkt

De pratas vid en stund. Mohamed är hela tiden lugn. Efter fem minuters samtal reser sig mannen, sträcker fram handen till Mohamed och ber om ursäkt. Han säger att om det blir några problem med grabben ska han komma tillbaka.

Jag hör historien på lunchen. Jag berättar för Mohamed att jag för en tid sedan bad en patient, som kallat mig för rasist, att omedelbart lämna rummet. Jag hade ifrågasatt hans sjukskrivning.

Nästa gång det händer ska jag försöka prova Mohameds knep. Om jag har orken och tålamodet …

Kristian Svenberg
distriktsläkare, ST-handledare,
Lärjedalens Vårdcentral,
Göteborg
kristian.svenberg@vgregion.se

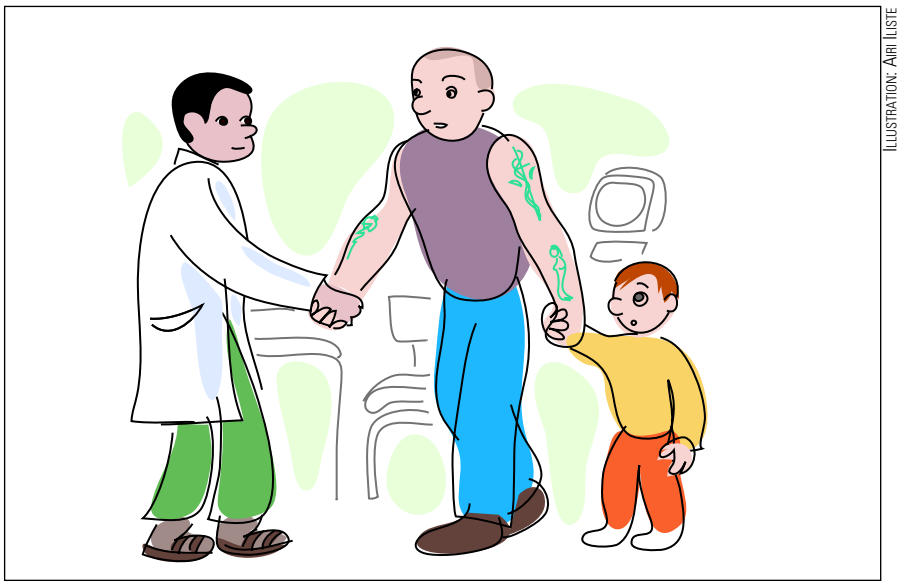

Illustration: Airi Iliste

Rössner gör en pudel

Citatserien i Läkartidningen, där jag varit ansvarig för en mängd bidrag, har lett till många trevliga kontakter. För det mesta har jag haft rätt vad avser fakta men någon gång har det blivit fel. Jag har missat på familjeförhållandena i kirurgfamiljen Mayo och rört ihop några av de öden och äventyr mina lärare haft.

Efter min beskrivning (LT 48/2005, sidan 3701) av Torsten Gordh – av vilken jag är en stor beundrare sedan mitt första sommarvikariat på Karolinska sjukhusets anestesiklinik 1965 – kom prompt ett brev från högst densamme, vitale 98-åringen, där han (återigen!) dementerade det citat som tillvitats honom vid sövningen av Gustaf V. Jag hade faktiskt gjort en kontroll bland anestesiologer och trodde mig ha riktigheten bekräftad.

Torsten Gordh fogar dock till sitt brev, där han ber om rättelse, en dementi av en »vandringssägen«. Den publicerades i Läkartidningen på PS-sidan 1997 (sidan 1240). Där berättar Gordh om hur det verkligen gick till när han 1942 sövde Gustaf V, som då var 83 år gammal.

Operationshistorien – den sanna

Det var uppenbarligen inte lätt – livmedikus tillät ingen premedicinering, konungen ville inte lägga sig ned sedan lumbalpunktionen genomförts, därför att det fanns för få kuddar för huvudet på britsen, och när majestätet äntligen kommit i horisontalläge hade spinalanestesin sjunkit till botten.

Operationen av blåsstenen fick genomföras med lokalanestesi och Narkotal – ett barbituratpreparat. Två timmar efter ingreppet var kungen pigg, satt i sängen och rökte cigarett, åt spagetti och broderade. Som ersättning erhöll Torsten Gordh ett signerat porträtt av kungen samt 500 kronor i honorar. Allt detta står att läsa i PS-artikeln och är alltså inget brott mot vårdsekretessen. Gordh betonar bestämt att hans goda uppfostran aldrig skulle ha fått honom att säga något nedsättande om majestätet.

Historien blir inte sämre av detta, och kärleksfullheten i mitt miniporträtt av Torsten Gordh kan ingen ta miste på. Sedan kan man förstås fundera över det medicinhistoriska faktum att det 1942 inte fanns anestesiologi som specialitet och att en 34-årig anestesiolog inte hade pondus nog att få genomföra anestesin på det sätt som föreföll professionellt mest försvarligt.

Stephan Rössner
professor,
Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge